

Nutnost a pravděpodobnost

Když posuzujeme různé děje či události (spíš než „předměty“ resp. jejich výskyt) podle četnosti, můžeme pravděpodobnost jejich „výskytu“ (či toho, že nastanou) vyjádřit číslem. Tím se ostatně zabývá celé odvětví matematiky (teorie pravděpodobnosti resp. počet pravděpodobnosti). Tím, že mluvíme o pravděpodobnosti nějakého jevu (nějaké události apod.) připouštíme zároveň, že nejde o jev „nutný“, přičemž nutností rozumíme stoprocentní pravděpodobnost, tj. jistotu, že za určitých okolností vždycky takový děj či taková událost nastane. Otázkou tu ovšem je, zda tím máme na mysli jistotu subjektivní nebo zda mluvíme o nutnosti ve věcném smyslu, bez hodnocení subjektivní jistoty. A tak se ukazuje, že před sebou máme zásadní problém, zda vůbec můžeme mluvit o „nutnosti“ (resp. o „nutnostech“) jako o čemsi zcela „objektivním“. Teoretičtí fyzikové připouštějí, že v makrosvětě něco takového jako objektivní nutnosti vskutku existují, ale mají za to, že o ničem takovém nelze mluvit v kvantovém mikrosvětě, kde vládou jen pravděpodobnosti. To by však znamenalo, že je třeba vysvětlit, jak se děje v makrosvětě mohou někdy jevit jako „nutné“, jestliže v mikrosvětě žádná nutnost neexistuje, nýbrž jen větší nebo menší pravděpodobnosti. Pokud nechceme předpokládat nějakého speciálního „činitele“, který by nesl odpovědnost za vyřaďování i těch nemenských zbytků nepravděpodobnosti (= nízké pravděpodobnosti) pro některé děje, budeme nuceni předpokládat, že každá nutnost se jako nutnost může pouze jevit (tj. může se pouze zdát, že jde o naprostou nutnost), zatímco ve skutečnosti jde o pouze o vysokou pravděpodobnost, při které nám většinou výjimky unikají jednak pro svou vzácnost, jednak pro nesnadnost jejich zjišťování.

(Písek, 160308-1.)